

II. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ПОКАЗНИКИ КІЛЬКОСТІ СПОРТИВНИХ ГРУП ЗА ВИДАМИ СПОРТУ В ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Мар'ян Пітин

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація

В статтю рассмотрено обший мониторинг развития видов спорта за показателем сформированных учебно-спортивных групп. Установлено что наблюдается изменения в лидирующих видах спорта по которым организовано учебно-спортивные группы в связи с ростом уровня спортивных достижений и требований к ним.

Annotation

In the article the general monitoring of development of kind of sport is considered after the index of the formed учебно-спортивных groups. It is set that is observed change in the leading kinds of sport on which educational-sporting groups are organized in connection with growth of level of sporting achievements and requirements to them.

Постановка проблеми.

Дитячо-юнацький спорт є первинною ланкою У системі підготовки висококваліфікованих спортсменів. У сучасних умовах розвитку олімпійського спорту одним з ключових напрямів вдосконалення в процесі багаторічного тренування [1, 4, 6].

Низкою дослідників [2-9] доведено, що розвиткові вітчизняної системи олімпійської підготовки перешкоджає ряд чинників, зокрема, істотне зменшення внаслідок демографічної кризи частки населення дитячого віку, відсутність системи масового навчання дітей основним елементам олімпійських видів спорту, зменшення кількості осіб, які займаються пріоритетними олімпійськими видами спорту, стрімке погіршення стану здоров'я дітей та молоді, недоліки фінансування та планування діяльності та інші.

Згідно Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 року «Про схвалення Стратегії формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року» виділено основні напрями її реалізації. Серед них слід виділити: розроблення нормативних документів, що регулюють діяльність суб'єктів системи дитячо-юнацького, резервного олімпійського спорту та олімпійського спорту вищих досягнень; затвердження критеріїв пріоритетності видів спорту; розроблення генеральних планів розвитку пріоритетних олімпійських видів спорту; забезпечення фінансування розвитку пріори-

тетних олімпійських видів спорту через всеукраїнські спортивні федерації шляхом делегування їм відповідних повноважень та інші [1]. Вказані напрями створюють необхідність встановлення показників діяльності ДЮОШ та інших осередків дитячо-юнацького спорту у регіонах та Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науково-методичній літературі увагу дослідників зосереджено на програмно-цільовому управлінні оптимізацією діяльності спортивних шкіл [6]; витрати на фізкультурно-спортивні послуги як об'єкт управління спортивними організаціями [3]; проблеми ефективності діяльності спортивних шкіл у сучасних умовах [7]; діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл з зимових видів спорту та шляхи вдосконалення їхньої роботи [8]; формуванні програмно-нормативного забезпечення спортивних шкіл за олімпійськими видами спорту [4]; маркетинговій програмі оптимізації соціально-економічної діяльності ДЮОШ [9]; фінансуванні дитячого спорту [10]. Проте зазначенні дослідження не розкривають питання діяльності спортивних осередків у кількісному співвідношенні за видами спорту.

Мета дослідження. Встановити кількісні показники спортивних груп за видами спорту в Львівській області за 2007 рік.

Результати дослідження та їх обговорення. Закономірно, що в олімпійському спорті питання побудови багаторічної підготовки, методики розвитку рухових

якостей тощо є достатньо обґрунтованими [5].

Структура процесу підготовки базується на об'єктивно існуючих закономірностях становлення спортивної майстерності, що мають специфічне заломлення в конкретних видах спорту. Ці закономірності обумовлюються чинниками, що визначають ефективність діяльності змагання і оптимальну структуру підготовленості, особливостями адаптації до характерних для даного виду спорту засобів і методів дії, індивідуальними особливостями спортсменів, термінами основних змагань і їх відповідністю оптимальному для досягнення найвищих результатів віку спортсмена, етапом багаторічного спортивного вдосконалення [5, 6].

Таким чином, виникає потреба визначення пріоритетних за діяльністю спортивних осередків (ДЮСШ, СДЮСШ, ШВСМ, спортивні клуби та ін.) видів спорту. Це дасть змогу оптимізувати та спрямувати процес підготовки резерву та висококваліфікованих спортсменів до головних змагань. Для нашого дослідження було обрано Львівську область, як одну з домінуючих за спортивними результатами на змаганнях різного рівня у Західному регіоні.

За статистичними даними у Львівській області станом на січень 2008 року культивувалося 37 олімпійських видів спорту, 17 неолімпійських та 7 видів спорту для спортсменів-інвалідів. Так, серед олімпійських можна визначити наступні: бадмінтон, баскетбол, бейсбол, бокс, боротьба вільна та греко-римська, біатлон, важка атлетика, велосипедний спорт (трек та шосе), веслування (байдарки та слалом), водне поле, волейбол, волейбол пляжний, гандбол, гімнастика спортивна та художня, гірськолижний спорт, дзюдо, кінний спорт, легка атлетика, лижні гонки, плавання, софтбол, стрільба з лука, кульова та стендова, сучасне п'ятиборство, санний спорт,

Організації та підпорядковані їм спортивні осередки.

№	Назва організації	Кількість спортивних осередків
1.	Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України	144
2.	Фізкультурно-спортивне товариство «Колос»	73
3.	Фізкультурно-спортивне товариство «Україна»	65
4.	Підрозділи Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту	13
5.	Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»	12
6.	Фізкультурно-спортивне товариство «Спартак»	8
7.	Школи для спортсменів-інвалідів	7
8.	Школи для дітей сиріт	3
9.	Інші	7

сноуборд, теніс та настільний теніс, триатлон, тхеквондо (ВТФ), фехтування та футбол.

Серед неолімпійських видів на Львівщині отримали свій розвиток армспорт, боротьба самбо, гирьовий спорт, карате-до, карате-СКІФ, карате-ВКФ, карате все стильове, кікбоксинг, пауерліфтинг, регбі, спортивна акробатика, спортивне орієнтування, тхеквондо (ІТФ), футзал, шахи та шашки.

Особливу групу видів спорту представлено для спортсменів інвалідів, що обумовлюється морфо-функціональними та нозологічними особливостями спортсменів. Так, серед видів спорту для спортсменів-інвалідів у Львівській області створено умови для занять голболлом, легкою атлетикою, лижними гонками, плаванням, настільним тенісом, футболом та шахами.

Відзначимо, що у Львівській області функціонує 322 відділення за видами спорту. Серед них 268 за олімпійськими видами спорту, 47 за не олімпійськими та 7 відділень для спортсменів-інвалідів. Ранжування за кількістю та підпорядкуванням організаціям відділень станом на початок 2008 року представлено у табл. 1.

Враховуючи значну кількість видів спорту та кількість відділень за видами спорту зосередимо увагу на основних за кількісними

показниками видами спорту. Відзначимо, що найбільшу кількість осередків сформовано з футболу – 47, легкої атлетики – 31, волейболу – 23, боксу – 22, настільного тенісу – 18, дзюдо – 17, шахів – 16. Іншу групу видів спорту з яких сформовано дещо меншу кількість осередків склали: важка атлетика – 12, баскетбол – 9, гандбол – 8, плавання – 8. У інших випадках кількість осередків коливається у межах 5 на теренах Львівської області.

Формування спортсменів високої кваліфікації, згідно з загальнотеоретичними основами підготовки, передбачає ряд особливостей, серед яких наявність етапів спортивного вдосконалення. Діяльність спортивних шкіл у відповідності до їх рівня передбачає формування груп початкової підготовки, навчально-тренувальних, спортивного вдосконалення та вищої спортивної майстерності. Залучення до них спортсменів відповідної кваліфікації та безпосередню кількість цих груп можна вважати об'єктивними показниками розвитку виду спорту у нашому регіоні.

Розкриваючи діяльність спортивних осередків слід враховувати, що кожен з етапів спортивного вдосконалення і рівень навчальної групи є передумовою для ефективного становлення та оптимального функціонування наступного. За

Таблиця 2

Види спорту, представлені найбільшою кількістю спортивних груп.

№	Вид спорту	Групи			
		Початкової підготовки	Навчально-тренувальні	Спортивного вдосконалення	Вищої спортивної майстерності
1.	Футбол	315	188	6	-
2.	Легка атлетика	124	98	8	-
3.	Плавання	101	-	-	-
4.	Волейбол	93	53	-	-
5.	Настільний теніс	63	-	-	-
6.	Бокс	-	65	-	-
7.	Дзюдо	-	42	7	-
8.	Стрільба з лука	-	-	10	4
9.	Веслування на байдарці і каное	-	-	8	2
10.	Боротьба вільна	-	-	-	4
11.	Велосипедний спорт-шосе	-	-	-	2
12.	Стрільба кульова	-	-	-	2

результатами аналізу математико-статистичної обробки даних виділено п'ять видів спорту, що мають найбільшу кількість груп на кожному з етапів тренувальної діяльності, станом на січень 2008 року (табл. 2).

Отже, серед видів спорту за кількістю груп початкової підготовки (1323 загалом) найбільш вагомими є футбол – 315, значно нижчі кількісні показники у легкій атлетикі – 124, плавання – 101, волейболу – 93, настільного тенісу – 63 групи. У показниках кількості початкових груп виявлено низку видів спорту в осередках яких сформовано від 20 до 60 таких. Серед них: баскетбол (41), бокс (48), важка атлетика (37), велосипедний спорт-трек (22), веслування на байдарках (43), гандбол (40), гімнастика спортивна (34), дзюдо (55), фехтування (35), шахи (32). Серед інших видів спорту сформовано меншу кількість груп початкової підготовки, що вказує на неефективне залучення дітей та юнацтва до занять у видах спорту на цьому етапі.

Загальний моніторинг видів спорту показав на зменшення кількості груп, що відображено

як у загальному, так і за видами спорту. Проте в окремих випадках відбувалося збільшення – стрільба з лука з 14 ПП до 25 НТ, спортивна акробатика з 17 ПП до 25 НТ, що пов'язано в значній мірі з особливостями видів спорту та загальними підходами до початкової підготовки у різних видах спорту, проведення заходів щодо відбору та орієнтації початківців.

Розглянемо види спорту за якими сформовано найбільшу кількість навчально-тренувальних груп на Львівщині. Серед них: футбол – 188, легка атлетика – 98, бокс – 65, волейбол – 53, дзюдо – 42, настільний теніс – 36, боротьба вільна – 33, важка атлетика – 32, веслування на байдарках – 31. За іншими видами спорту сформовано меншу кількість навчально-тренувальних груп. Це вказує на те, що у більшості перехід на вищий рівень спортивної майстерності відбувся не у всіх початківців. Це зумовлено індивідуальним пошуком оптимальних видів спорту або переорієнтацією на інші види діяльності, втратою мотивації до подальшого вдосконалення.

Відзначимо, що серед видів спорту, з яких сформовано групи

спортивного вдосконалення, відбуваються значні зміни щодо лідируючих позицій. Так, найбільшу кількість груп СВ (спортивного вдосконалення) сформовано у стрільбі з лука – 10, також лідерами залишаються легка атлетика – 8, веслування на байдарках та каное – 8, дзюдо – 7. Деяко меншу кількість груп СВ сформовано у футболі (6), боксі (3), боротьбі вільній (4), спортивній гімнастиці (4), художній гімнастиці (3), гірськолижному спорті (3), фехтуванні (4), настільному тенісі (3), спортивній акробатиці (4), шахах (5), триатлоні (3).

Відзначимо, що спортсменів з найвищими спортивними досягненнями у порівнянні з попередніми етапами групами початкової підготовки, навчально-тренувальної та спортивного вдосконалення зараховують до груп вищої спортивної майстерності. Сама їх наявність свідчить про високий рівень досягнень спортсменів Львівщини у цих видах спорту та пріоритетність їх подальшого розвитку.

Продовжують реалізовуватися об'єктивні тенденції щодо зменшення абсолютної кількості груп із зростанням спортивної кваліфікації до 28 груп вищої спортивної майстерності та зростання результатів та спортивної кваліфікації до рівня МС, МСМК та ЗМС.

Акцентуємо увагу на низку видів спорту у яких сформовано групи вищої спортивної майстерності. Серед них: стрільба з лука (4) і вільна боротьба (4), велосипедний спорт-шосе (2), веслування на байдарках і каное (2), стрільба кульова (2) та бокс, боротьба греко-римська, біатлон, велосипедний спорт-трек, спортивна та художня гімнастика, дзюдо, легка атлетика, стрільба стендова, санний спорт, боротьба самбо, карате-ВКФ, спортивна акробатика, шахи, де сформовано по 1 групі ВСМ. Це вказує на наявність традицій спортивної підготовки та її фаховості. Обґрунтовується необхідність

підтримання набутого рівня у цих видах спорту та віднесення їх до пріоритетних на етапі діяльності 2008-2012 років.

Висновки.

Загальний моніторинг розвитку видів спорту у Львівській області вказує на фактори, що забезпечують пріоритетність виду спорту. До них відносяться кількість відділень та кількість і рівень сформованих навчальних груп за видами спорту.

Спостерігається обернена залежність між кількістю та наповненістю навчально-спортивних груп та рівнем майстерності спортсменів.

У Львівській області із зростанням вимог та результатів значно змінюється кількість початкової підготовки, навчально-тренувальних, спортивного вдосконалення та вищої спортивної майстерності за видами спорту.

Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення динаміки кількості навчально-спортивних груп за період 2007-2009 років, а також встановлення кількісного наповнення спортивних осередків спортсменами різної кваліфікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Розпорядження Про схвалення Стратегії формування сучасної системи олімпійської підго-

товки на період до 2020 року: від 3 червня 2009 р. N 592-р. / КМУ

2. Путятіна Г.М., Пугачева Н.В. Социально-экономические реформы в контексте интеграционного выбора Украины [електронний ресурс]: наукова конференція. – 2009. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009reform_frame.html
3. Іванченко. Ю. Витрати на фізкультурно-спортивні послуги як об'єкт управління спортивними організаціями / Юлія Іванченко// Молода спортивна наука України: зб. наук. праць: – Л.: НВФ Українські технології, 2005. – Вип. 9, Т. 3. – С. 313-317.
4. Никитушкин В. Г. Формирование программно-нормативного обеспечения спортивных школ по олимпийским видам спорта / В. Г. Никитушкин // ТИПФК. – 2003. – №10. – С. 35-38.
5. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. – К.: Олимпийская литература, 2004. – С. 370-408.
6. Приходько И. И. Оценка эффективности коллективного труда в СДЮШОР/ Приходько И. И., Ажиппо Л. В. и др. // Актуальные проблемы физического воспитания, спортив-

ной тренировки и физкультурного образования. – Харьков: Основа. – 1992. – С. 144-148.

7. Путятіна Г. Проблеми ефективності діяльності спортивних шкіл у сучасних умовах / Галина Путятіна // Молода спортивна наука України: зб. наук. праць: – Л.: НВФ Українські технології, 2005. – Вип. 9. – Т. 3. – С. 323-326.
8. Шинкарук О. Діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл з зимових видів спорту та шляхи вдосконалення їхньої роботи / Оксана Шинкарук// Молода спортивна наука України: зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту: Л.: НВФ Українські технології, 2005. – Вип. 9. – Т. 3. – С. 327-331.
9. Путятіна Г.М. Маркетинговая программа оптимизации социально-экономической деятельности детско-юношеских спортивных школ: [Електронний ресурс] / Г.М. Путятіна, Н.В. Пугачева. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_05/13_putyatuna.htm.
10. Буряченко А.Є. Фінансування дитячого спорту: [Електронний ресурс] / А.Є. Буряченко. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_05/8_buryachenko.htm

